Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2021, sen. zn. 29 ICdo 127/2019, ECLI:CZ:NS:2021:29.ICDO.127.2019.1

Číslo: 57/2022

Právní věta:

Po subjektech, které nepatří mezi pravidelné poskytovatele úvěrů nebo mezi obchodníky s úvěrovými pohledávkami, a jejichž podnikání nebylo bytostně dotčeno tím, že velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu vydal dne 11. 5. 2011 usnesení sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, lze požadovat, aby se s tímto usnesením seznámily zásadně (nevyjde-li v průběhu řízení najevo, že o něm věděly, nebo se zřetelem ke všem okolnostem věci měly vědět, dříve) nejdříve okamžikem, kdy došlo k jeho uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (20. 10. 2011). Přísnější požadavky lze však klást na subjekty, které jsou pravidelnými poskytovateli úvěrů nebo obchodníky s pohledávkami poskytovatelů úvěrů. S přihlédnutím k tomu, že veřejnost se s tímto usnesením mohla poprvé seznámit nejdříve 23. 5. 2011, kdy bylo zveřejněno na webových stránkách Nejvyššího soudu, není rozhodčí žaloba, podaná některým z těchto subjektů v rozporu se závěry uvedeného usnesení (až) 5. 9. 2011, úkonem, který stavěl běh promlčecí doby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.09.2021

Spisová značka: 29 ICdo 127/2019

Číslo rozhodnutí: 57

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Exekuce, Insolvence, Promlčení, Rozhodčí doložka, Rozhodčí řízení, Smlouva o úvěru

Předpisy: § 3028 odst. 1 o. z.
§ 3028 odst. 3 o. z.
§ 3036 o. z.
§ 391 odst. 1 obch. zák.
§ 397 obch. zák.
§ 402 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016, sen. zn. 29 ICdo 41/2014, uveřejněný pod číslem 100/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sen. zn. 23 ICdo 19/2015, uveřejněný pod číslem

99/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněné pod číslem 121/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, uveřejněné pod číslem 92/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2020, sen. zn. 29 ICdo 63/2018

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2021, sen. zn. 29 ICdo 128/2019

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2014, sen. zn. 29 ICdo 2/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2015, sen. zn. 29 ICdo 10/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2015, sen. zn. 29 ICdo 44/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2016, sen. zn. 29 ICdo 81/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sen. zn. 32 ICdo 86/2015

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18-2, N 105/94 SbNU 282

Nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. I. ÚS 1091/19, N 136/95 SbNU 158

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce změnil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 4. 2019, tak, že se rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 17. 9. 2018, mění tak, že se určuje, že žalovaný nemá za dlužníkem J. J. pohledávku č. 1 ve výši 39 057 Kč ze smlouvy o úvěru ze dne 4. 7. 2008; dovolání v rozsahu, v němž směřovalo proti části prvního výroku, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodu II. výroku o nákladech řízení, a proti druhému výroku o nákladech odvolacího řízení, odmítl.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 17. 9. 2018, Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci (dále jen „insolvenční soud“) zamítl žalobu, kterou se žalobce (I. v. o. s., jako insolvenční správce dlužníka J. J.) domáhal vůči žalovanému (B. P.) určení, že žalovaný nemá za dlužníkem pohledávku č. 1 ve výši 39 057 Kč evidovanou pod přihláškou č. P3 (bod I. výroku), a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud vyšel zejména z toho, že:

> 1/ Dne 4. 7. 2008 uzavřel dlužník s právním předchůdcem žalovaného [C., a. s. (dále jen „společnost C“)] smlouvu o úvěru (dále jen „úvěrová smlouva“), na jejímž základě byl dlužníku poskytnut úvěr ve výši 30 500 Kč. Součástí úvěrové smlouvy byly úvěrové podmínky vydané společností C, které v článku IV. bodu 8. stanovily, že veškeré spory vznikající z úvěrové smlouvy a v souvislosti s ní budou řešeny v rozhodčím řízení jedním rozhodcem v souladu s rozhodčím řádem a poplatkovým řádem vydaným Sdružením rozhodců, s. r. o.
>
> 2/ Podáním z 16. 11. 2010 odstoupila společnost C od úvěrové smlouvy ke dni 31. 12. 2010,

kdy se stal splatný celý úvěr, a dlužník byl vyzván k úhradě dlužné částky 24 994 Kč.

3/ Dne 5. 9. 2011 uplatnila společnost C pohledávku z úvěrové smlouvy v rozhodčím řízení.

4/ Dne 10. 10. 2011 vydal rozhodce Mgr. A. G. rozhodčí nález sp. zn. 48533/2011 (který nabyl právní moci dne 30. 10. 2011), jímž dlužníku uložil zaplatit společnosti C částku 24 994 Kč se zákonným úrokem z prodlení ve výši 7,75 % ročně od 1. 1. 2011 do zaplacení a náklady řízení 15 540 Kč (dále jen „rozhodčí nález“).

5/ Usnesením ze dne 21. 2. 2012, č. j. 29 EXE 407/2012-11, Okresní soud v Přerově podle rozhodčího nálezu nařídil exekuci na majetek povinného (dlužníka). Usnesením ze dne 26. 6. 2015, č. j. 103 EXE 05391/12-44, soudní exekutor JUDr. T. V. exekuci zastavil pro nemajetnost povinného (dlužníka).

6/ Přihláškou pohledávky doručenou insolvenčnímu soudu 6. 4. 2018 přihlásil žalovaný do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka pohledávku v celkové výši 39 057 Kč z titulu úvěrové smlouvy, splatnou dne 31. 12. 2010. Pohledávku označil jako vykonatelnou dle rozhodčího nálezu.

7/ Při přezkumném jednání konaném dne 24. 5. 2018 žalobce pohledávku popřel co do pravosti s odůvodněním, že je promlčena.

8/ Dne 21. 6. 2018 podal žalobce žalobu o určení pravosti vykonatelné pohledávky žalovaného.

3. Na výše uvedeném základě insolvenční soud – vycházeje z ustanovení § 388 odst. 1, § 391 odst. 1 a § 408 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), a z „rozsudku Nejvyššího soudu ČR 31 Cdo 1945/2010“ [správně jde o usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, uveřejněné pod číslem 121/2011 Sb. rozh. obč., dále jen „R 121/2011“ (které je, stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže, dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu)] – dovodil, že rozhodčí doložka je neplatná, když neobsahuje určení konkrétní osoby rozhodce, a že rozhodčí nález je nicotným právním aktem. Pravomocný rozhodčí nález vydaný rozhodcem, jenž neměl pravomoc k jeho vydání, má účinek spojený s pravomocným přiznáním práva z obchodního závazkového vztahu v rozhodčím řízení podle § 408 odst. 1 obch. zák. Není-li rozhodčí nález odstraněn postupem dle § 31, § 32 odst. 1 a § 35 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, pak má účinky pravomocného rozhodnutí vydaného v rozhodčím řízení. Právní mocí rozhodčího nálezu (30. 10. 2011) došlo k prodloužení promlčecí doby, která skončí za 10 let ode dne, kdy začala poprvé běžet (31. 12. 2010). Námitka promlčení, uzavřel insolvenční soud, tudíž není důvodná.

4. K odvolání žalobce Vrchní soud v Olomouci ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

5. Odvolací soud – cituje též ustanovení § 199 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), § 3028 odst. 3 větu první zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), a ustanovení § 387 odst. 1, § 394 odst. 1, § 402 a § 403 odst. 1 obch. zák. – dospěl ve shodě s insolvenčním soudem k závěru, podle něhož pohledávka žalovaného není promlčena. Uvedl, že promlčecí doba, jež začala běžet poté, co společnost odstoupila od úvěrové smlouvy (31. 12. 2010), přestala běžet zahájením rozhodčího řízení (5. 9. 2011). Rozhodčí nález nabyl právní moci 30. 10. 2010 a „v nařízené exekuci (21. 2. 2012) nebylo určeno, že rozhodčí nález nemá žádné právní účinky“. S odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1595/2002, uveřejněné pod číslem 13/2006 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 13/2006“), uzavřel, že v přezkoumávané věci promlčecí doba uplyne dne 31. 12. 2020.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

6. Výslovně proti prvnímu i druhému výroku rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, v němž namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [dovolací důvod dle § 241a odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)], a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

7. Přípustnost dovolání vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky (zda s ohledem na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18, přestala běžet promlčecí doba dne 5. 9. 2011, kdy bylo zahájeno rozhodčí řízení na základě neplatné rozhodčí doložky), která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

8. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatel odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 996/18, a ze dne 31. 10. 2016, sp. zn. IV. ÚS 2524/16, uváděje, že na základě těchto rozhodnutí lze učinit závěr, podle něhož zahájení exekučního řízení, jehož podkladem je rozhodčí nález vydaný v řízení zahájeném na základě neplatné rozhodčí doložky, vede ke stavení promlčecí doby pouze tehdy, pokud věřitel rozhodčí žalobu podal před 11. květnem 2011. Zdůrazňuje, že v posuzované věci bylo rozhodčí řízení zahájeno až dne 5. 9. 2011. Pohledávka žalovaného je promlčena, protože žalovaný v promlčecí době nepodal žalobu k soudu.

9. Žalovaný ve vyjádření považuje rozhodnutí odvolacího soudu za věcně správné a navrhuje dovolání zamítnout. Snáší argumenty ve prospěch názoru, že závěry Ústavního soudu obsažené v nálezu sp. zn. II. ÚS 996/18 nelze v dané věci aplikovat s ohledem na odlišný skutkový stav věci. Argumentuje též tak, že rozhodčí žalobu podal 5. 9. 2011, kdy mu ještě nebylo známo R 121/2011, které bylo ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek publikováno až v listopadu 2011. Jeho postup tedy nelze považovat za zneužití práva.

III.
Přípustnost dovolání

10. S přihlédnutím k době vydání napadeného rozsudku je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění (článek II, bod 2. zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

11. Dovolatel napadá rozsudek odvolacího soudu jako celek (v obou jeho výrocích), tedy i v té části prvního výroku, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek insolvenčního soudu v bodu II. výroku o nákladech řízení, a ve druhém výroku o nákladech odvolacího řízení. V tomto rozsahu však přípustnost dovolání vylučuje ustanovení § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř. Nejvyšší soud proto potud dovolání bez dalšího odmítl podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako objektivně nepřípustné.

12. Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. (spotřebitelský charakter úvěrové smlouvy je nesporný), a v posouzení dovoláním předestřené právní otázky je napadené rozhodnutí v rozporu s níže označenou judikaturou Nejvyššího soudu a Ústavního soudu; v dotčených souvislostech jde zčásti též o věc Nejvyšším soudem neřešenou.

IV.
Důvodnost dovolání

13. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

14. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

15. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení obchodního zákoníku, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákona o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů:

> Z ustanovení § 391 obch. zák. plyne, že u práv vymahatelných u soudu začíná běžet promlčecí doba od dne, kdy právo mohlo být uplatněno u soudu, nestanoví-li tento zákon něco jiného (odstavec 1).
>
> Podle § 397 obch. zák. platí, že nestanoví-li zákon pro jednotlivá práva jinak, činí promlčecí doba čtyři roky.
>
> Ustanovení § 402 obch. zák. určuje, že promlčecí doba přestává běžet, když věřitel za účelem uspokojení nebo určení svého práva učiní jakýkoli právní úkon, který se považuje podle předpisu upravujícího soudní řízení za jeho zahájení nebo za uplatnění práva v již zahájeném řízení.
>
> Dle ustanovení § 3028 o. z. se tímto zákonem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti (odstavec 1). Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti (odstavec 3).
>
> Z ustanovení § 3036 o. z. vyplývá, že podle dosavadních právních předpisů se až do svého zakončení posuzují všechny lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i lhůty a doby pro uplatnění práv, která se řídí dosavadními právními předpisy, i když začnou běžet po dni nabytí účinnosti tohoto zákona.
>
> Podle ustanovení § 24 zákona o soudech a soudcích Nejvyšší soud vydává Sbírku soudních rozhodnutí a stanovisek, ve které se v zájmu jednotného rozhodování soudů uveřejňují a/ stanoviska Nejvyššího soudu zaujatá kolegii nebo plénem podle § 14 odst. 3, b/ vybraná rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů (odstavec 1). Výběr rozhodnutí podle odstavce 1 písm. b/ provádí příslušná kolegia. Usnáší se o tom nadpoloviční většinou všech svých členů (odstavec 2). Před provedením výběru podle odstavce 2 si Nejvyšší soud může vyžádat vyjádření správních úřadů a jiných orgánů, předsedů vrchních a krajských soudů a jiných fyzických nebo právnických osob (odstavec 3).

16. V citované podobě, pro věc rozhodné, platila ustanovení obchodního zákoníku od uzavření úvěrové smlouvy a do 1. 1. 2014, kdy byl tento zákon zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, změn nedoznala. Ustanovení § 3028 a § 3036 o. z. platí v citované podobě od 1. 1. 2014 doposud.

17. Úvodem Nejvyšší soud poznamenává, že vzhledem k době uzavření úvěrové smlouvy se práva a povinnosti z ní vzešlá (včetně práv a povinností vzešlých z jejího porušení) řídí (při absenci jiného ujednání smluvních stran) i po 1. lednu 2014 právními předpisy účinnými do 31. 12. 2013 (tedy

především obchodním zákoníkem); srov. § 3028 odst. 3 o. z. S přihlédnutím k tomu, že také promlčecí doba začala běžet před 1. lednem 2014 (po 31. 12. 2010, kdy se stal splatným celý dluh), posuzuje se podle dosavadních právních předpisů (tedy podle právních předpisů účinných do 31. 12. 2013, a to opět především podle obchodního zákoníku) až do jejího zakončení i běh této promlčecí doby (srov. § 3036 o. z.).

18. Judikatura Nejvyššího soudu je ustálena v těchto závěrech:

1/ Neobsahuje-li rozhodčí smlouva přímé určení rozhodce ad hoc, respektive konkrétní způsob jeho určení, a odkazuje-li na „rozhodčí řád" vydaný právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, je taková rozhodčí smlouva neplatná podle § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, pro obcházení zákona (R 121/2011).

2/ Exekuční soudy mohou (bez jakýchkoli pochyb u rozhodčích nálezů vydaných v době před 1. dubnem 2012, mezi které patří i rozhodčí nález, o nějž jde v této věci) přijmout závěr, že rozhodčí nález jim předkládaný coby exekuční titul nemá žádné právní účinky (jelikož nebyl vydán v mezích pravomoci rozhodce) a není tedy exekučním titulem, bez zřetele k tomu, že formálně nedošlo (ani již nedojde, vzhledem k případně zmeškaným lhůtám) k jeho zrušení (soudem) postupem předjímaným zákonem o rozhodčím řízení. Srov. usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, uveřejněné pod číslem 92/2013 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 92/2013").

3/ Není pochyb o tom, že tam, kde rozhodčí nález neprochází testem vykonatelnosti (posouzením, zda jde o způsobilý exekuční titul) v exekučním nebo vykonávacím řízení proto, že na majetek případného povinného je vedeno insolvenční řízení, lze obdobný závěr přijmout v případném sporu o pravost nebo výši pohledávky, kterou věřitel přihlásí do insolvenčního řízení jako vykonatelnou s poukazem na rozhodčí nález coby exekuční titul. K tomu srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2014, sen. zn. 29 ICdo 2/2011, ze dne 29. 6. 2015, sen. zn. 29 ICdo 10/2013, nebo ze dne 30. 11. 2015, sen. zn. 29 ICdo 44/2013.

4/ Dokud insolvenční soud v incidenčním sporu neurčí (neuvede v důvodech svého rozhodnutí), že rozhodčí nález nemá žádné právní účinky, jelikož byl vydán mimo rámec pravomoci rozhodce, je nutno posuzovat promlčení nároků z něj plynoucích jako u rozhodčího nálezu, jenž takovou vadou netrpí. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016, sen. zn. 29 ICdo 41/2014, uveřejněný pod číslem 100/2017 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 100/2017"), k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil např. v rozsudku ze dne 29. 5. 2020, sen. zn. 29 ICdo 63/2018 nebo v rozsudku ze dne 28. 1. 2021, sen. zn. 29 ICdo 128/2019.

5/ Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 996/18, a v nálezu ze dne 17. 7. 2019, sp. zn. I. ÚS 1091/19, uvedenou argumentaci dovolacího soudu rozvedl tak, že věřitelé, kteří uplatnili rozhodčí doložku (podali rozhodčí žalobu) před 11. květnem 2011 (tj. před vydáním R 121/2011), tak činili v období neustálené judikatury obecných soudů k rozhodčím doložkám a aplikuje se tak na ně úvaha o stavení promlčecí lhůty i v případě zahájení rozhodčího řízení na základě neplatné rozhodčí doložky. Neústavní postup (zneužití práva) lze přičítat pouze těm věřitelům, kteří rozhodčí žaloby podali vědomě po uvedeném datu, kdy lze judikaturu považovat za již ustálenou. S takovým zneužívajícím postupem nemůže být spjato stavení promlčecích lhůt nejen v rozhodčím řízení, ale ani v případném navazujícím vykonávacím (exekučním) řízení založeném na (neplatném) rozhodčím nálezu. Srov. opět rozsudek Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 63/2018 [v tomto rozsudku Nejvyšší soud poukázal na to, že oba nálezy Ústavního soudu se zabývaly jak R 100/2017, tak rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sen. zn. 23 ICdo 19/2015, uveřejněným pod číslem 99/2017 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 99/2017"), přičemž závěry (na téma promlčení) v této judikatuře promítnutými, jež se

utvářely ve věcech, v nichž rozhodčí doložky byly uplatněny před 11. květnem 2011, tedy v době, kdy přístup soudů k otázce platnosti těchto doložek ještě nebyl ustálený, shledaly pro tyto situace plně uplatnitelnými].

19. Ve výše ustavených judikatorních poměrech je pro výsledek dovolacího řízení určující posoudit důvodnost námitky promlčení, kterou insolvenční správce (dovolatel) uplatnil jako důvod popření pohledávky, již žalovaný přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka jako vykonatelnou s poukazem na rozhodčí nález ze dne 10. 10. 2011.

20. V dané věci byla exekuce, nařízená podle rozhodčího nálezu ze dne 10. 10. 2011, zastavena pro nemajetnost povinného (dlužníka); rozhodčí nález tedy neprošel testem vykonatelnosti v exekučním nebo vykonávacím řízením. Proto lze v tomto incidenčním sporu zkoumat, zda rozhodčí nález je způsobilým exekučním titulem (srov. opět rozsudky Nejvyššího soudu sen. zn. 29 ICdo 2/2011, sen. zn. 29 ICdo 10/2013, nebo sen. zn. 29 ICdo 44/2013).

21. Soudy obou stupňů dospěly ke správnému závěru, podle něhož je rozhodčí smlouva ze dne 4. 7. 2008 neplatná, neboť neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc, respektive konkrétní způsob jeho určení. Tento závěr je souladný s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu (zejména s R 121/2011).

22. Přestože odvolací soud v důvodech napadeného rozhodnutí přiléhavě odkázal též na R 99/2017 a R 100/2017, co do otázky promlčení aplikoval jejich závěry nesprávně, když dovodil, že o „právo přiznané v rozhodčím řízení“ (které se podle § 408 odst. 1 obch. zák. promlčuje za 10 let ode dne, kdy promlčecí doba počala poprvé běžet) jde tehdy „plyne-li nárok z rozhodčího nálezu vydaného mimo rámec pravomoci rozhodce, o němž nebylo v následné exekuci určeno, že nemá žádné právní účinky“. Takový závěr z R 99/2017 ani z R 100/2017 zjevně neplyne.

23. Nálezová judikatura Ústavního soudu (výše zmíněné nálezy sp. zn. II. ÚS 996/18 a sp. zn. I. ÚS 1091/19) rozvedla (doplnila) ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu představovanou R 99/2017 a R 100/2017 pouze tak, že věřitelé, kteří uplatnili rozhodčí doložku (podali rozhodčí žalobu) před 11. květnem 2011 (tj. před přijetím R 121/2011), tak činili v období neustálené judikatury obecných soudů k rozhodčím doložkám a aplikuje se tak na ně úvaha o stavení promlčecí lhůty i v případě zahájení rozhodčího řízení na základě neplatné rozhodčí doložky. Neústavní postup (zneužití práva) lze přičítat pouze těm věřitelům, kteří rozhodčí žaloby podali vědomě po uvedeném datu, kdy lze judikaturu považovat za již ustálenou (srov. bod 53. nálezu sp. zn. II. ÚS 996/18 a bod 50. nálezu sp. zn. I. ÚS 1091/19). Podle Ústavního soudu s takovým (zneužívajícím) postupem nemůže být spjato stavení promlčecích lhůt nejen v rozhodčím řízení, ale ani v případném navazujícím vykonávacím (exekučním) řízení založeném na (neplatném) rozhodčím nálezu. K těmto závěrům Ústavního soudu se Nejvyšší soud přihlásil např. v rozsudcích sen. zn. 29 ICdo 63/2018 nebo sen. zn. 29 ICdo 128/2019.

24. Judikatura Nejvyššího soudu slouží ke sjednocení výkladu těch ustanovení zákonů, jež jsou právní praxí vykládána rozdílně (jež si část právní praxe vykládá chybně). Je samozřejmé, že taková judikatura vzniká s určitým časovým odstupem a může se vyvíjet i bez změny litery zákona (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2016, sen. zn. 29 ICdo 81/2015 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sen. zn. 32 ICdo 86/2015). Tam, kde se při výkladu zákona rozchází rozhodovací praxe tříčlenných senátů Nejvyššího soudu, plní významnou sjednocující roli rozhodnutí velkého senátu příslušného kolegia Nejvyššího soudu (srov. § 20 zákona o soudech a soudcích). Takovým rozhodnutím je i R 121/2011 (jde o usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu). 11. 5. 2011 je nicméně pouze dnem vydání uvedeného rozhodnutí; vzhledem k tomu, že šlo o usnesení, nebylo rozhodnutí ani veřejně vyhlášeno. Veřejnost (laická i odborná) se s tímto rozhodnutím mohla poprvé seznámit nejdříve 23. 5. 2011, kdy bylo zveřejněno na webových stránkách Nejvyššího soudu. V souladu s ustanovením § 24 odst. 1 písm. b/

zákona o soudech a soudcích následně občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu v zájmu jednotného rozhodování soudů na svém jednání konaném dne 14. 9. 2011 rozhodlo o uveřejnění tohoto rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. K uveřejnění rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (v čísle 9, ročníku 2011) pak došlo (až) dne 20. 10. 2011.

25. Ve výše zmíněném rozsudku sen. zn. 29 ICdo 128/2019 Nejvyšší soud přihlédl k tomu, že pohledávka vznikla z úvěrové smlouvy uzavřené se společností, která je pravidelným poskytovatelem úvěrů a k tomu, že žalobce (jenž pohledávku nabyl postoupením) patří mezi významné společnosti obchodující s pohledávkami poskytovatelů úvěrů. Při zohlednění těchto faktů pak s odkazem na obdobnou argumentaci obsaženou v bodě 37. nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 996/18 a v bodech 48. a 49. nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1091/19 tamtéž uzavřel, že není představitelné, aby takový žalobce nebyl seznámen s takto důležitým rozhodnutím bytostně se dotýkajícím jeho podnikání, obzvlášť bylo-li toto rozhodnutí široce diskutováno v odborných i běžných médiích, to vše v situaci, kdy rozhodčí žaloba byla podána (až) 17. 8. 2012. V uvedených souvislostech se Nejvyšší soud zabýval (i) argumentací žalovaného, že R 121/2011 bylo publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek až poté, co podal rozhodčí žalobu. Přitom dospěl k následujícím závěrům.

26. Po subjektech, které nepatří mezi pravidelné poskytovatele úvěrů či obchodníky s úvěrovými pohledávkami a jejichž podnikání nebylo bytostně dotčeno vydáním R 121/2011, lze požadovat seznámení se s jeho obsahem zásadně [nevyjde-li v průběhu řízení najevo, že o R 121/2011 věděly (nebo se zřetelem ke všem okolnostem věci měly vědět) dříve], nejdříve okamžikem, kdy došlo k jeho uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek (tj. 20. října 2011); právě uveřejněním vybraných rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů (vedle přijímání a publikace stanovisek kolegií nebo pléna) totiž Nejvyšší soud plní svou zákonnou povinnost přispívat k jednotnému soudnímu rozhodování a zároveň tím informuje širší právnickou veřejnost o zásadních rozhodnutích, jimiž by se měla soudní praxe do budoucna řídit (srov. § 24 zákona o soudech a soudcích). Přísnější požadavky lze však klást na subjekty, které jsou pravidelnými poskytovateli úvěrů nebo obchodníky s pohledávkami poskytovatelů úvěrů.

27. V projednávané věci pohledávka vznikla z úvěrové smlouvy uzavřené se společností C, která byla pravidelným poskytovatelem úvěrů a která pohledávku uplatnila v rozhodčím řízení. Žalovaný (na nějž pohledávka přešla ke dni účinnosti přeshraniční fúze, tedy k 31. 5. 2015) je též společností poskytující úvěry, platební služby a záruky a provozující finanční leasing a peněžní makléřství; lze tak na oba tyto subjekty (společnost C i žalovaného) klást přísnější požadavky na seznámení se se zásadní (jelikož velkým senátem občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu přijatou) judikaturou ovlivňující jejich podnikání. S přihlédnutím k době, kdy se právní předchůdce žalovaného s touto judikaturou mohl poprvé seznámit (23. 5. 2011), nepokládá Nejvyšší soud v poměrech dané věci rozhodčí žalobu podanou (až) 5. 9. 2011, respektive exekuční návrh (podaný poté, co rozhodce vydal 10. 10. 2011 rozhodčí nález), za úkon, který stavěl běh promlčecí doby (ve smyslu citovaných nálezů Ústavního soudu šlo již o zneužívající postup).

28. Dovolateli lze tudíž přisvědčit, že jeho námitka promlčení je důvodná, když čtyřletá promlčecí doba (§ 397 obch. zák.), jež začala běžet 31. 12. 2010 (dnem, kdy mohla být pohledávka uplatněna u soudu, tj. okamžikem „zesplatnění“ dluhu) [§ 391 odst. 1 obch. zák.], uběhla 31. 12. 2014; již v době podání přihlášky pohledávky do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka (6. 4. 2018) tak byla pohledávka žalovaného promlčena.

29. Právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, tudíž není správné a dovolání je důvodné. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí změnil (ve shodě s § 243d odst. 1 písm. b/ o. s. ř., když dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout) v tom smyslu, že rozsudek insolvenčního soudu změnil

tak, že vyhověl žalobě o určení, že žalovaný nemá za dlužníkem pohledávku ze smlouvy o úvěru.